

קן שטיין, אוניברסיטת אמורי, המרכז לחינוך ישראל (Center for Israel Education)

מהן נקודות-מפנה או רגעי מורשת בהיסטוריה? זה היה נושאו של שיעור זום שהעברתי באוניברסיטת אמורי ל-80 סטודנטים בסוף חודש מארס 2020, כאשר עסקנו בשאלה האם מלחמת ששת-הימים ביוני 1967 היוותה נקודת-מפנה או רגע של מורשת בהיסטוריה של ישראל, של העם היהודי ושל המזרח-התיכון? בכל יום ישנם אירועים, התרחשויות, ומספר נקודות-מפנה, ומעטים מהם הופכים לרגעי מורשת. הקונטקסט (ההקשר) של יום האתמול, הוא המצב הרגיל החדש של היום. מלחמת ששת-הימים הוגדרה כרגע של מורשת מכיוון שהיא שינתה באופן דרמטי את כל שלוש ההיסטוריות, ובה בעת נותרה "בלתי-גמורה".

ברגע זה, מה שאנחנו חווים ברחבי העולם הוא המצב הנורמלי החדש. אם אנו נמצאים במהלכה של התרחשות, כיצד נדע אם היא מהווה נקודת-מפנה, או יותר מכך, רגע של מורשת? להלן כמה קריטריונים שיסייעו בהגדרה האם זהו רגע של מורשת: האם ראינו התרחשות כזו בעבר, מבחינת עומקה או היקפה? האם אין דרך לדעת מה יהיה משך הזמן שלה ומה תהיה השפעתה לאורך זמן? אני מעריך שההיסטוריונים, האומנים והסופרים של יום המחר יהללו את אלה שרצו בראש המחנה אל עבר המשבר בניסיון להציל את המין האנושי, בעוד אחרים ירצו להטיח באלה שהפגינו אולת-יד האשמות ברשלנות, ואפילו בהריגה שלא-מרצון!

הסטודנטים שהשתתפו בהרצאת הזום היו ממקומות שונים בעולם, מסינגפור ועד לניו-יורק. הם יודעים שהם נמצאים בעיצומה של נקודת-מפנה בהיסטוריה, אם לא בעיצומו של רגע מורשת. לצורך קבלת ההחלטה איזו מן ההגדרות הללו מתאימה למלחמת ששת-הימים, ביקשתי מהתלמידים לבחור נקודות-מפנה מרכזיות בהיסטוריה העולמית. הם יכלו לבחור ב-15 אפשרויות. כולם השמיטו את ימי הולדתם, את ההתנקשויות בלינקולן, במרטין לותר קינג, בשני האחים למשפחת קנדי, בסאדאט וברבין. אירועים נוספים שלא נכללו ברשימה הם המתקפה על פרל הארבור, ההפצצה בהירושימה, מלחמת יום-הכיפורים והכרעת הדין משנת 1954 במשפט של בראון נגד מועצת החינוך. מה כן נכלל ברשימת רגעי המורשת שלהם? המהפכה האמריקאית, המצאת החשמל, פרוץ מלחמת-העולם הראשונה, ואירועי ה-II בספטמבר. באיזו רשימה הם יכללו את התפרצות מגפת הקורונה (COVID-19)?

אם כן, האם פסח הוא התרחשות, נקודת-מפנה או רגע של מורשת בהיסטוריה היהודית? האם זהו מאורע רב-משמעות, כמו אברהם, סיני, הגירוש, ההשרדות בגולה, הולדתו של מנהיג יהודי ספציפי, הציונות, השואה, הקמת מדינת ישראל, מבצע אנטבה או מלחמת ששת-הימים? לולא היו היהודים עוזבים את מצרים, מי והיכן הם היו כיום?